

Література:

1. Самойлов М.О. Проблематика спадкування земельних ділянок в Україні іноземними громадянами. *Науковий юридичний журнал*. 2016. № 2. С. 55-58.
2. Спадкування майна в Україні іноземцями. *Liga 360*: веб-сайт. URL:<https://ips.ligazakon.net/document/EA016564> (дата звернення: 10.12.2023).
3. Габріадзе М.Р. Особливості виникнення та реалізації спадкового права на земельну ділянку. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2023. № 38. С. 144-150.
4. Кришун Т.Р., Корнеєв Ю.В. Особливості набуття права власності на земельні ділянки сільськогосподарського та іншого призначення іноземними громадянами. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. 2020. № 6. С. 50-56.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-359-3-62>

КОЛІЗІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН

Достдар Руслана Миколаївна

*кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри морського та господарського права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Лисиця Роман Володимирович

*студент IV курсу факультету морського права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Інтенсифікація міграційних та інтеграційних процесів тягне за собою ускладнення правовідносин з іноземним елементом. Сімейні правовідносини не є винятком у цьому контексті. Це ускладнюється ще й тим, що сімейне право істотно відрізняється в різних державах (особливо це помітно, коли держави належать до різних правових сімей), що робить його погано придатним для уніфікації в міжнародно-правовій площині. У

зв'язку з цим вивчення проблематичних аспектів колізійного правового регулювання сімейних відносин є досить актуальним завданням.

Здійснюючи аналіз наукової літератури юридичного спрямування, можна констатувати, що питання колізійного регулювання сімейних правовідносин досліджено на цілком достатньому рівні. До науковців, які ґрунтовно займалися проблематикою міжнародного сімейного права, можна віднести: Федосєєву Г. Ю., Бондареву К. В., Чевичалова Ж. В., Чепис О. І. та ін.

З метою виділення проблемних аспектів та формулювання пропозицій для їх вирішення, необхідно перш за все чітко визначити ті сімейні правовідносини, які можуть бути визнані ускладненими іноземним елементом та піддаватися регулюванню нормами міжнародного приватного права. Питання цього роду врегульоване Законом України «Про міжнародне приватне право» (далі – Закон). Так, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 1 цього Закону, іноземний елемент визначається як ознака, що характеризує приватноправові відносини, регульовані цим Законом, і проявляється, принаймні, в одній з таких форм: 1) принаймні один із учасників правовідносин є громадянином України, який проживає за межами України, іноземцем, особою без громадянства або іноземною юридичною особою; 2) об'єкт правовідносин знаходиться на території іноземної держави; 3) юридичний факт, який породжує, змінює або припиняє правовідносини, виникає чи має місце на території іноземної держави [1].

Таким чином, сімейні правовідносини з іноземним елементом визначаються як відносини, в яких суб'єктами є іноземці чи апатриди, об'єкт яких знаходиться за кордоном або виникнення, зміна, припинення яких пов'язані з юридичним фактом, що має місце за кордоном [2, с. 99].

Особливістю сімейних правовідносин з іноземним елементом є те, що вони завжди знаходяться в тісній залежності від традицій, конфесійного статусу, звичаїв тощо, що, у свою чергу, породжує правові колізії. Так, беручи до уваги провідні наукові дослідження, можна виділити основні проблеми (правові колізії) шлюбних правовідносин, ускладнених іноземним елементом: 1) в основному правові колізії виникають через форму та умови укладення шлюбу, пов'язані з расовими, релігійними особливостями, соціальним статусом, визначенням віку тощо або з вимогою отримання дозволу (дипломатичного, батьків або опікунів) для вступу у шлюб; 2) обмеження у вільному укладанні шлюбу, зокрема, із іноземними громадянами; 3) питання полігамії, моногамії, одностатевих шлюбів тощо. Ж. В. Чивалова серед колізійно-правових проблем у шлюбних правовідносинах виділяє також наявність відповідальності за відмову вступу у шлюб [3, с. 114].

У правовій доктрині найбільш проблемною сферою сімейних правовідносин з іноземним елементом вважаються так звані «кульгаючі шлюби» [3, с. 114; 4, с. 151]. Ця проблема виникає з різного розуміння і правового регулювання форми і порядку укладення шлюбу в різних державах. Особливо це стосується країн, де законною визнається виключно релігійна форма укладення шлюбу (наприклад, країни мусульманського права). Розробка міжнародних конвенцій або стандартів, спрямованих на узгодження норм сімейного права, на нашу думку, є неефективним, оскільки остання спроба мінімізації конфліктних ситуацій сімейних правовідносин шляхом прийняття Гаазької конвенції про врегулювання колізій законів у сфері укладення шлюбу 1995 р. так і залишилася невдалою. Це зумовлено, насамперед, тим, що існують держави, які не визнають укладені шлюби за кордоном, мають різні погляди щодо узгодження міжнародних та національних норм. Тому питання «кульгаючих шлюбів» буде актуальним досить тривалий час. Водночас дуже перспективним, на наш погляд, є саме підхід кодифікації норм сімейного права на регіональному рівні [3, с. 116].

Особливо гострим постає питання легалізації одностатевих шлюбів у низці країн, зокрема Україні, укладених між громадянами України та іноземними громадянами за кордоном. В. Ткаченко, порівнюючи сімейне законодавство окремих держав, зазначає, що існують різні підходи до визнання міжнародних одностатевих шлюбів [5, с. 285]. Сьогодні існує практика визначення поняття шлюбу як союзу між жінкою та чоловіком на конституційному рівні в низці держав, які не визнають одностатевих шлюбів. Однак таке дублювання положень цивільного (сімейного) законодавства, на нашу думку, носить виключно політичний характер, тому і визнання одностатевих шлюбів залежить виключно від того політичного курсу, який обрала окремо взята держава. Україна на цей час не визнає одностатевих шлюбів, однак перспективним, на наш погляд, є проект Закону про інститут реєстрованих партнерств [6], що дасть змогу офіційно зареєструвати цивільне партнерство одностатевих пар. Таким чином, Україна стане однією з країн, які передбачають для одностатевих пар правову форму реєстрації подружніх відносин, альтернативну до звичайного шлюбу. З урахуванням глобальних тенденцій розвитку сучасного сімейного права за кордоном, вважаємо, що колізійні проблеми одностатевих шлюбів будуть вирішені в більшості цивілізованих держав у найближчі десятиліття.

Таким чином, колізійні норми сімейного права представляють складний інститут міжнародного приватного права, який у більшості випадків вступає у протиріччя з нормами національного права, що регулюють питання сімейних відносин. Враховуючи наведене вище, ми вважаємо, що проблемні аспекти у сфері сімейних відносин із залученням іноземного

елементу повинні бути уніфіковані з огляду на захист та рівність громадян хоча б на загальноєвропейському рівні.

Література:

1. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text> (дата звернення: 10.12.2023).
2. Чепис О.І. Колізійне регулювання сімейних правовідносин у міжнародному приватному праві: шляхи подолання конфлікту кваліфікацій. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія : Право.* 2017. № 42. С. 98-103.
3. Чивалова Ж.В. Міжнародне сімейне право: проблеми уніфікації. *Актуальні проблеми права: теорія і практика.* № 1(45), 2023. С. 111-119.
4. Бондарева К.В. Актуальні проблеми міжнародного сімейного права. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти.* 2018. № 2. С. 148-159.
5. Ткаченко В. Колізійні питання реалізації права на шлюб у міжнародному приватному праві. *Підприємство, господарство і право.* № 6. 2020. С. 282-286.
6. Проект Закону про інститут реєстрованих партнерств: Проект Закону України від 13.03.2023 № 9103. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41497> (дата звернення: 10.12.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-359-3-63>

РОЛЬ ПРОВАЙДЕРІВ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Іванова Алла Володимирівна

кандидатка юридичних наук, доцентка,

доцентка кафедри морського права

Національного університету «Одеська морська академія»

м. Одеса, Україна

Гарантії здійснення та ефективність публічної політики є важливим питанням, яке постає перед державою у будь-який час її існування. Оцінка публічної політики найчастіше відображена в показниках рівня ефективності діяльності держави та її інститутів по відношенню до суспільства. Отже, у різні історичні періоди право на інформацію мало свої